

EESTI ÜLIKOOI PAMIIRIS

☉ Tänavu 2. augustil fõusid kuus eesti alpinisti Pamiiris 4258 meetri kõrguse seni vallutamata mäe tippu. Uue tipu nimeks pandi **Eesti Ülikool** ☉ Intervjuu Tartu Ülikooli alpiklubi «Firn» presidendi, Eesti Ülikooli tipu ekspeditsiooni ülema Kalev MURUGA ☉

Kust tuli mõte korraldada alpinistide ekspeditsioon ja miks otsustasite vallutatud tipu nimetada Eesti Ülikooliks?

Eestikeelne ülikool e. Eesti Rahvusülikool saab tänava seitsmekümneseks, TÜ alpiklubi «Firn» tähistab aga oma kolmekümnendat juubelit. Neid kahte ilusat täriminit otsustasime tähistada ühe uue tipu vallutamise ja nimetamisega. Pöördusime ülikooli juhtkonna poole, kes arutas meie ettepanekut ja oli asjaga päri. Nõnda saigi alpinistide ekspeditsioonist üks osa ülikooli juubelpidustustest.

Kes olid rühma liikmed?

Meie rühm koosnes koduvabariigi parimatest alpinistidest. Ekspeditsiooni suuruseks oli kavatsatud 32 inimest. Lootsime, et kõik saavad tulla, aga nagu ikka, tegi elu oma korektiive. Teele asusime kolme võrra väiksemas koosseisus.

Millised olid ettevalmistused ja millal seljakotid selga tõmmati?

Põhilise osa varustusest saime Tartust, puuduvaga abistas Tallinn. Kogu varustuse eest hoolitses Alger Vedler. Tubli poiss, tuli hiilgavalt toime. Enne teele asumist saatis Alger umbes tonni varustust raudteepagasiiga Dušanbesse ette. Ka kaks gruppi läksid varem rongiga ja võtsid kaasa selle osa varustusest, mida ei saa pagasiga saata (suitsuliha, raadiojaamad, apteek). Rühma ülejäänud liikmed asusid lennukiga teele 25. juulil.

Muidugi oli suur eeltöö ka ekspeditsiooni kokal Els Küttil. Tema koostas kogu grupi menüü ja muretses toiduained. Menüü koosnes sublimaattidest ja ka naturaalsest toiduainetest. Naturaalsed toiduained ostsime põhiliselt Dušanbest.

27. juuliks oli meie ekspeditsioon ja kogu varustus jõudnud Dušanbesse.

Oma sihiks valisite Edela-Pamiiri rajooni. Kuidas kõik kohapeal arenes?

Kohaliku päästeteenistuse ülem Leonov kuulas meie plaanid ära ja registreeris ekspeditsiooni. Tema soovitas mitte Edela-Pamiiri, vaid Fani mäestikust edelasse jäävat piirkonda. See mägi ala on läbi käimata, sest tee viimasest tsiviliseeritud punktist baaslaagrini on üpris pikk ning sportlikud ekspeditsioonid ei taha nõnda kaugele minna. Selles rajoonis on aga enamik tippe vallutamata. Päästeteenistuse ülemalt saime ka kaardi. Piirkond ise kaardistati alles paarkümmend aastat tagasi. Meil tuli täpsustada oma orgu. Esimene grupp tegi aklimatisatsiooni väljamineku nn. panoraampunkti (panoraampunkti nimeatakse sellist mäge, kust on võimalik rajoonist ülevaa-

det saada. Ta asub kas rajooni keskel või siis rajooni servas). Antud juhul asus panoraampunkt rajooni servas. Seal sai rajooni kaart ka ilmakaarte suhtes üle vaadatud. Kõik klappis ja järgmine ettevõtte oli tipu alla pääsemine.

Baaslaagrist minekuks kulus kaks päeva. Kohapeal leidsime, et tippu on kaks teed — põhja ja lääne poolt. Otsustasime valida põhjapoolse tee, sest see külg oli vähem tuule ja päikese eroosioonist kahjustatud ning seega ohutum. Ohutum oli ta küll, kuid tippu me ei jõudnud. Sattusime väga sileda seinale juurde. Seal oleks üles saanud kas iminapade või slämburnaeltiga. Naelad olid meil kaasas, kuid leidsime, et selline ronimine pole otstarbekas ning on väga kunstlik. Tulime tagasi. Järgmisel päeval tegime uue kate. mööda lääneharja. Marsruudi raskuskategooriaiks 4A ja võtmelõik oli vahetult enne tippu, üks köietäis 5 raskuskategooria ronimist. Selle lõigu töötas läbi Ivo Parmas, koduvabariigi parim kaljuroniija. Lõpuks olimegi tipus. Leidsime, et enne

meid polnud sinna tõesti inimese jalg astunud. Tipumas-siivist lääne pool oli küll üks kaljunukk, kus oli geodeetide märk, aga tipp ise oli vallutamata. Ilmselt oli see sein enne tippu kõiki kohutanud. Tipu vallutasime kuuekesi: Kalle Hansen, Ivo Parmas, Ain Niller, Heikki Tuuksam, Uno Ader ja mina. Heikki on Tallinna poiss, Ain Rakverest, ülejäänud on tartlased. Kõik peale Heiki on meie klubis koolituse saanud.

Tippu ladusime tuuri, kuhu jätsime meie klubi blanketile kirjutatud kirja. Seal on lugeda, kes me sellised olime, milleks me sinna tippu ronisime ja kuidas me seda tippu tulevikus hakkame nimetama. Samuti jätsime tippu oma klubi embleemi ning meie rahvusvärvides vimpli. Tegime ka rahvuslipu taustal pilte. Oli 2. august, Eesti Ülikooli nimeline tipp teoks saanud.

Laskumiseks leidsime teise tee, nii et ei pidanud sama marsruuti mööda tagasi tulema. Hiljem nihutasime baaslaagri edasi Argi rajooni. Seal said

meie ekspeditsiooni liikmed klassifitseeritud marsruutidel ronides oma kvalifikatsiooni tõsta.

Teie ekspeditsioonist võtsid osa ka filmimehed.

Meiega oli kaasas operaator Tõnis Lepik ja tema assistent Priit Grepp «Tallinnfilmist». Tõnis Lepik oli 1984 ka Tallinna tipul. Nad olid kaasas esimesel katsel tippu jõuda, siis, kui me vastu seinale jooksisime. Kõik sai filmile. Aga lääneharja marsruudile minnes kartsime, et kui ka seal tuleb tõusta ja laskuda ning jumal teab milliseid tehnilisi võtteid kasutada, siis võivad filmimehed kimpu sattuda. Soovitasime neil maha jääda, nad olid päri. Ei ole nad kumbki alpinistid, aga tublid poisid küll. Tõnis ütles alati: «Teie öelge, kuidas peab tegema, küll mina järele tulen.» Ja tuligi. Täpselt nagu 1984 Tallinna tipu ajal. Veel meeldib mulle Tõnises, et ta ei tee kunstlikke kaadreid ega palu filmi jaoks midagi imiteerida. Ta palub ainult, et oot-oot, mehed, ma sätin end siia teie kõrvale ja filmin.

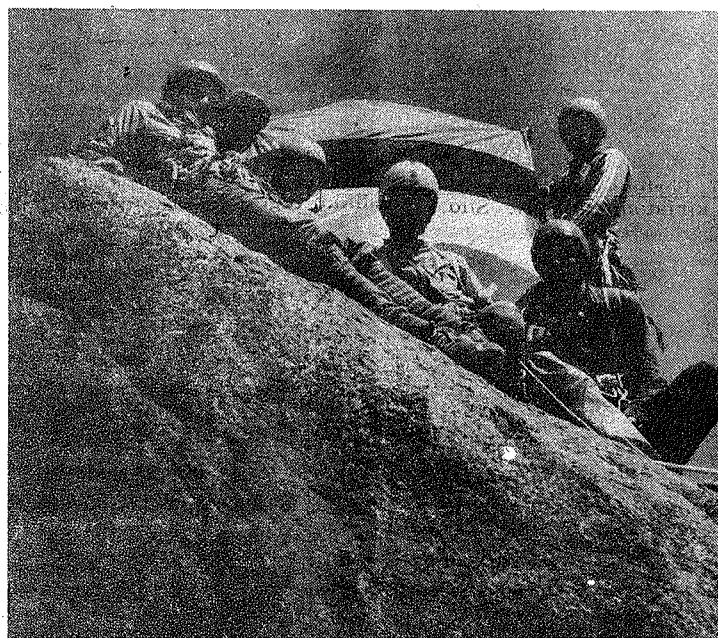
Tõnise plaaniks oli teha Eesti Ülikooli tipust kümne-minutilise lõik 10. ringvaatesse «Eesti kroonika». Samuti peaks valmima paarikümne-minutilise mängufilm eesti alpinistidest. Mõlema tööga loodetakse toime tulla oktoobri lõpuks.

Nõnda palju ekspeditsioonist. Tegelikult on Eestis sinuguseid mehi — Lumeleopard — vähem kui ühel käel sõrmi. Mis on sulle alpinism? Millised on su kõrgeimad tipud?

Mägedes olemine on mulle lihtsalt üks elamise ja puhkamise vorme, osa elust. Mägedes käin alates 1976. aastast. Kõige armsamaks on jäänud esimene üle 7000 meetri tipp — Korženevskaja. Mis puutub Lumeleopardi aunimesse, siis see antakse alpinistile, kes on käinud vähemalt neljal üle 7000 meetri tipul. 1987 oligi Han-Tengri mulle neljas. Enne seda olid Lenin, Korženevskaja ja Kommunismi.

Mida ütleksid lõpetuseks?

Teeksin ehk natuke reklaami. Praegu kuulub TÜ alpiklubisse «Firn» umbes 120 inimest. Klubis antakse eelteadmised ning põhioskused mägedes käimiseks. Samuti on meil võimalus saata oma liikmeid suviti alpilaagrisse, kus õpitut saab juba mägedes rakendada, spordijärguks vajalikud normatiivid täita ja marsruudid läbida. Ei oska öelda, kas alpinism on sport, pigem on ta siiski elulaad. Kel huvi, astugu sisse. Ootame esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kell 18 Tõnissoni 1 (tuntud EÜSi majana).

☐ 2. august 1989, Eesti Ülikooli tipp on vallutatud. Kalle Hanseni foto

PIRET TAMM